

el cartipàs

ciutat, patrimoni, memòria

núm. 146 / Olot, desembre 2022

Coordinació: Xavier Puigvert • Edició: Ajuntament d'Olot - Cultura i Educació i Arxiu Comarcal de la Garrotxa

OPINIÓ / FAÇANES, ACTIVITAT I MEMÒRIA

Tanques metàl·liques i un munt de runes. Això és tot el que queda. Han desaparegut les façanes i l'activitat que l'edifici radia al carrer, mentre la memòria col·lectiva s'apaivaga. “*La piazza è mia!*” repeteix un personatge entranyable esmunyint-se entre els cotxes aparcats. En la seva mirada i la d'en Salvatore perviu la memòria del lloc, davant l'aparent indiferència de la resta de ciutadans. Malgrat tot, l'espai central de la vila ja ha deixat de ser un lloc de trobada i relació social. L'enderroc del Cinema Paradiso és també la destrucció d'una plaça, convertida ara en una esplanada.

En aquesta escena hi reconeixem molts centres històrics de ciutats catalanes. Edificis buits, solars i carrers lànguids que només tenen vida en els records. Ara sembla modern i sostenible parlar de ciutats compactes amb usos barrejats, de ciutats a l'escala de les persones, de carrers vius i jugables. Aquest és l'aprenentatge que podem extreure de com funcionaven els centres de les ciutats i una eina per pensar com han de ser en el futur, però hem perdut alguna cosa pel camí. Segurament ens manca una mirada global, un pensar relacional, atordit per l'especialització professional.

La renovació de paviments o instal·lació de mobiliari urbà es mostra totalment insuficient per donar un nou rumb a la deriva de l'espai públic. No hi ha plaça sense façanes que la formin, sense gent que hi visqui, sense activitat a les plantes baixes, sense sentit de pertinença dels ciutadans. Façanes, activitat i memòria: les essències de l'espai públic i els pilars del Pla de

places i placetes del nucli antic d'Olot (2018). Un pla amb una forma d'operar específica, basada en intervencions molt puntuals i mesurades, però amb alta capacitat de transformació, aprofitant sempre les oportunitats latents a cada lloc.

Així doncs, semblava oportú destinar la inversió prevista a Can Sau a transformar una mitgera en una façana, o dit d'una altra manera, a convertir un solar en una plaça; curiosament la plaça que mai havia tingut l'església del Tura. I al Carme, a fomentar la implantació de nous negocis ocupant els locals buits i a obrir més al carrer a aquells establiments que ja hi eren, començant per l'Escola d'Art. L'espai públic és tot allò que es veu des del carrer, també l'interior de les botigues i equipaments.

La memòria del lloc és present en cada actuació. És una capa indispensable del projecte que l'empelta amb allò que existeix, al mateix temps que convida a mirar les places d'una altra manera i a renovar la memòria col·lectiva. La intervenció de Quim Domene a Can Sau i als fanals del Carme incorpora els artesans i comerciants que havien treballat en aquell sector del nucli antic i utilitza alguns dels seus dissenys com a elements decoratius. La font barroca del Conill recupera la seva presència i proporció a la placeta que presideix. L'Escola d'Art s'obre al carrer i exhibeix les escultures que Miquel Blay havia llegat al centre. Al mateix temps, estableix relació amb guixos per al dibuix al natural situats a les finestres del primer pis d'una botiga de comestibles propera. El compro-

mís de la cooperativa L'Artiga permet donar valor a l'únic edifici industrial que queda a la plaça del Carme.

L'actuació prevista a la plaça Major d'Olot es basa també en la tríada de façanes, activitat i memòria. Els edificis que l'envolten li donen forma i personalitat. Gairebé tots van ser reformats entre finals del segle XIX i principis del XX. I aquí rau el valor patrimonial de l'espai. No pas per la presència de monuments aïllats, sinó per la repetició d'edificis bastits amb tècniques constructives similars i decorats amb una iconografia arrelada a la cultura local. Uns acabats senzills, fruit de la destresa d'artesans que suplien amb habilitat i imaginació la manca de recursos. Les façanes han arribat als nostres dies en condicions irregulars però mantenint el seu caràcter. La rehabilitació dels fronts és doncs una invitació a conèixer, valorar i estimar-nos el patrimoni de la plaça Major i, per extensió, del nucli antic de la ciutat d'Olot. Les actuacions inclouen, per descomptat, la reparació de patologies que comprometen les condicions dels habitatges. I al capdavant tenen un objectiu final més ambiciós: fomentar l'ocupació de tots els habitatges en un període curt de temps. La vida i caràcter de la plaça Major depèn de les seves façanes i del que hi succeeixi al darrere.

Entenem que per aquí passa el camí cap a un espai públic viu, on el clam “*la piazza è mia!*” sigui el reflex d'una il·lusió col·lectiva.

EDUARD CALLÍS, GUILLEM MOLINER
unparell d'arquitectes

ANIVERSARI / 50 ANYS DE L'ESTADA JUVINYÀ, MONUMENT PROVINCIAL

El 29 de novembre de 1972, el Butlletí Oficial de l'Estat (BOE) publicava la declaració de monument provincial d'interès historicoartístic per a l'estada Juvinyà, de Sant Joan les Fonts, una casa senyorial fortificada d'origen romànic (s.XII), segurament reconstruïda en el segle XIV, identificada com a tal l'any 1919.

L'edifici va ser adquirit pel municipi l'any 1981 i, després d'un estudi arqueològic i una llarga restauració, es va obrir al públic el 2003 i va acollir un espai d'exposició permanent. Des de fa poc, és la seu de la Biblioteca Francesc Caula i respon, actualment, a la categoria de Bé Cultural d'Interès Nacional (BCIN).

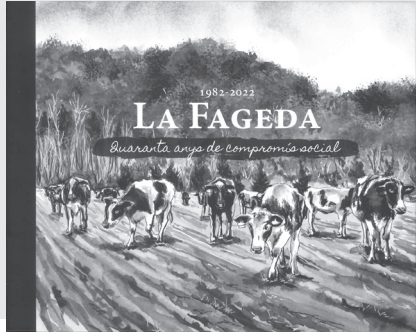

ALBERT AYVA, 1983

MONOGRAFIES

Anna Manel·la. *La Dona i el Mur*, Olot: Ajuntament d'Olot/Àrea de Cultura i Educació, 2022, 174 p.

La Fageda 1982-2022. Quaranta anys de compromís social, Santa Pau: La Fageda Fundació, 2022, [84] p.

GAMERO, Adrià,
La construcció d'un simulacre, Girona: Diputació de Girona, 2022, [30] p. (Exposicions Viatgeres de la Diputació de Girona; 18)

GARCIA-ARBÓS, Salvador (dir.),
Girona. Menjars de fires. Volum 2, Girona: Ajuntament de Girona, 2022, 244 p.

TAMAYO, Joan i MANERA, Robert,
Cop de maça. La revolta poètica dels drets humans, Barcelona: Freire, 2022, 156 p.

ARTICLES

AGUSTÍ, Bibiana,
"Castell d'Hostoles (Sant Feliu de Pallerols/les Planes d'Hostoles, la Garrotxa). Intervencions 2020-2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia de les Comarques de Girona*, Girona: Documenta Universitaria, 2022, p. 343-344.

AGUSTÍ, Bibiana,
"Safareig des Quinze (Begur, Baix Empordà). Intervenció 2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 461-462.

AGUSTÍ, Bibiana et al.,
"Estat actual de les intervencions arqueològiques a la cova del Pastoral (la Cellera de Ter, la Selva)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 51-52.

AGUSTÍ, Bibiana i CARLÚS, Xavier,
"Intervenció arqueològica al carrer Xàvega, 10 de Llafranc-Palafrugell 2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 185-186.

AGUSTÍ, Bibiana i GARCÍA, Almudena,
"Intervenció arqueològica al monestir de Sant Feliu de Guíxols, plaça del Monestir i casa Blasco (Baix Empordà) 2020", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 295-297.

AGUSTÍ, Bibiana i GARCÍA, Almudena,
"Bauma de les Picatoses (Ogassa, Ripollès). Intervenció 2020", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 302-304.

AUGÉ, Anna,
"Control arqueològic de les obres a Cal Pastor, carrer Major 22 de Besalú (la Garrotxa). Resultats de les campanyes del 2020", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 226-229.

BARTOLOMÉ, José Luis,
"Epònims de la cultura clàssica", *Auriga. Revista de Divulgació i Debat del Món Clàssic*, núm. 113, octubre 2022, p. 28-36.

BARTOLOMÉ, José Luis,
"Una lectura etnopoètica d'El Cafè de la Marina", *Revista de Girona*, núm. 335, novembre-desembre 2022, p. 40-43.

BAYONA, Lluís et al.,
"La redescoberta de tres castells gironins", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 551-554.

BUXÓ, Ramon et al.,
"Actuacions i activitats museístiques de les seues gironines del Museu d'Arqueologia de Catalunya (anys 2020-2021)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 547-550.

CASACUBERTA, Margarida,
"Vides de gat, 10: Gats emissaris", *L'Avenç*, núm. 495, novembre 2022, p. 18-22.

CASADEMONT, Xavier,
"Barris populars: orgull i reivindicació contra l'oblit", *Revista de Girona*, núm. 335, novembre-desembre 2022, p. 62-63.

CASADEMONT, Xavier,
"Sant Miquel, el ressorgiment d'un barri popular d'Olot", *Revista de Girona*, núm. 335, novembre-desembre 2022, p. 88-93.

CASTANYER, Pere et al.,
"Les intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021 al sector nord de la ciutat grega d'Empòrion (l'Escala, Alt Empordà)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 102-105.

CASTANYER, Pere et al.,
"Les intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021 a Santa Margarida d'Empúries (l'Escala, Alt Empordà)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 195-198.

CASTANYER, Pere; FRIGOLA, Joan i TREMOLEDA, Joaquim,
"La vil·la romana de Vilauba (Camós, Pla de l'Estany). Intervencions arqueològiques dels anys 2020 i 2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 161-164.

DÍAZ-CARVAJAL, Antònia i AGUSTÍ, Bibiana,
"El castell del Cós (Montagut i Oix, la Garrotxa). Intervenció 2020-2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 336-338.

DORCA, Jordi,
"Un adeu indigne al darrer temple", *Revista de Girona*, núm. 335, novembre-desembre 2022, p. 113.

FREIXA, Montserrat i AGUELO, Xavier,
"Actuació arqueològica d'urgència al carrer Empordà, núm. 4 cantonada amb plaça Joc de la Pilota, núm. 8 (Pedret i Marzà, Alt Empordà)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 143-145.

FREIXA, Montserrat i AGUELO, Xavier,
"Actuació arqueològica església an-

- tiga de Santa Cristina d'Aro (Baix Empordà)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 191-194.
- FREIXA, Montserrat i AGUELO, Xavier, "Actuació arqueològica al carrer Albereda, 12 (Girona, Gironès)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 261-263.
- FREIXA, Montserrat i COLOMEDA, Natàlia, "Excavació arqueològica d'urgència de la mina d'aigua entre el carrer St. Martí i la ctra. de Figueres a Banyoles (Pla de l'Estany)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 435-437.
- FRIGOLA, Joan, "Carrer Major, 16 'Can Viñas' (Besalú, la Garrotxa). Estudi de paraments", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 250-252.
- FRIGOLA, Joan, "Intervenció arqueològica al carrer dels Valls 30-plaça de Santa Maria 3 (Banyoles, pla de l'Estany)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 268-271.
- FRIGOLA, Joan et al., "Intervenció arqueològica a la finca de Can Mercader (plaça Major 9, Banyoles)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 257-260.
- FRIGOLA, Joan et al., "Accions del Museu Arqueològic de Banyoles en el camp de l'arqueologia durant el bienni 2020-2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 543-546.
- FRIGOLA, Joan; AGUSTÍ, Bibiana et al., "Intervenció arqueològica a la plaça de l'Església de Santa Maria de Porqueres (Pla de l'Estany)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 276-279.
- FRIGOLA, Joan i FERRER, Andrea, "Reforma i ampliació del Museu Arqueològic Comarcal de Banyoles (Pla de l'Estany). Estudi de paraments", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 264-267.
- FRIGOLA, Joan; CASTANYER, Pere i TREMOLEDA, Joaquim, "La vil·la romana dels Pompeu Sauri o Can Ring (Besalú, la Garrotxa). Resultats de les campanyes del 2020", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 165-168.
- GARCÍA-PIQUER, Albert; BROSA, Arnau et al., "Intervencions arqueològiques al jaciment de la Dou (Sant Esteve d'en Bas, la Garrotxa): resultats de l'anàlisi espacial i modelització 3D", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 78-81.
- GELIS, Pere, "Camins i viatges de principis del segle XX a les altes valls del Fluvià i el Brugent (VII): De la Salut a Manlleu o Vic", *Puigsacalm*, núm. 155, octubre-desembre 2022, p. 8-11.
- GUTIÉRREZ, Jesús i BROSA, Arnau, "La cultura de l'aigua a la Vall d'en Bas: els molins fariners hidràulics", *Revista de Girona*, núm. 335, novembre-desembre 2022, p. 34-38.
- MARTÍ, Laia, "Oficis i establiments antics de Sant Esteve d'en Bas: Els matadors de porcs", *Puigsacalm*, núm. 155, octubre-desembre 2022, p. 5-7.
- MERINO, Imma, "Un rostre lluminós que a la vega da és un misteri [Juliette Binoche]", *L'Avenç*, núm. 495, novembre 2022, p. 62-67.
- PORTELL, Susanna, "Tot el que no fa fressa, però existeix [Anna Manel·la]", *L'Avenç*, núm. 495, novembre 2022, p. 68-69.
- REIXACH, Albert, "Fuentes para el estudio de la desigualdad en la Cataluña bajomedieval: los registros de tallas de la ciudad de Gerona a examen (c.1360-c.1540)", *Espacio, Tiempo y Forma. Serie III. Historia Medieval*, núm. 35, 2022, p. 561-596.
- ROSILLO, Rafel et al., "Prospecció geofísica al jaciment de Plansallosa (Tortellà, la Garrotxa)", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 48-50.
- SUBIRANAS, Carme, "Carrer de la Vila Vella, 37-39 (Can Muncic) (Santa Pau, Garrotxa). Intervenció 2020-2021", dins Josep BURCH et al. (ed.), *Setzenes Jornades d'Arqueologia...*, p. 386-389.

BREVIARI

Per vuitè any consecutiu, aquest mes de desembre l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa proposa als seguidors dels seus comptes de Twitter i Instagram un joc de pistes sobre el patrimoni local, amb elements que combinen la història, la memòria i la fotografia, en forma de **calendari d'advent**. En aquesta edició, es donen pistes textuals i gràfiques per identificar alguns punts destacats de la comarca.

•••

L'exposició 'La imatge impresa en les cultures visuals de l'antifranquisme. Els anys de l'Assemblea de Catalunya', organitzada pel Memorial Democràtic de Catalunya, que des del 29 de setembre es pot visitar a la sala d'actes de l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa, es prorroga **fins al 13 de gener**. La mostra va ser creada l'any 2021 per commemorar els cinquanta anys de la constitució de l'Assemblea de Catalunya i posa en relleu la importància de les arts i el conjunt de cultures visuals en la lluita contra la dictadura franquista i en l'avenç democràtic.

•••

Amb motiu de les festes de **Nadal**, l'Arxiu Comarcal de la Garrotxa aplicarà l'horari reduït, des del 19 de desembre de 2022 fins al 5 de gener de 2023, per als investigadors i les consultes en general. Serà obert els matins de dilluns a divendres de 9 a 14 h. Per accedir a l'Arxiu es manté la cita prèvia a través del web.

DEL DINOU AL VINT-I-U / EL RECENTENARI DE L'ORFEÓ POPULAR OLOTÍ

JOAN BARNADAS (joan.barnadas@gmail.com)

L'any 2014, quan feia cent anys de la creació de l'Orfeó Popular Olotí, vaig intentar que l'entitat celebrés el centenari de la seva fundació; però no me'n vaig sortir. La Junta que aleshores dirigia l'entitat va considerar que ja el tenien celebrat perquè, uns anys abans, una altra junta havia commemorat com a pròpia la creació d'una efímera secció coral del Centro de Católicos, que tenia un nom semblant: Orfeó Olotí. Aleshores, a través del setmanari *La Comarca d'Olot*, vaig intentar posar una mica de llum a la foscor, però va ser endebades.

Aviat, paradoxalment, l'Orfeó tindrà una nova oportunitat de celebrar un centenari real, perquè el mes de gener de 1926 farà just cent anys que l'Orfeó Popular Olotí va deixar de ser una coral integrada a l'Escola Municipal de Música per passar a ser el que és ara: un casino de lleure sense cap relació amb l'Ajuntament. Efectivament, el 8 de novembre de 1925, el Ple de l'Ajuntament d'Olot va dissoldre la Banda Municipal, l'Escola Municipal de Música i l'Orfeó Popular Olotí; va cessar en el càrrec de director de les tres entitats mossèn Fèlix Farró, tots els professors de música i el conserge, i els va instar a deixar lliure de manera immediata la capella de l'Hospici, on tenien la seu social. No va servir de res que els professors hi presentessin recurs i que els pares dels alumnes de l'escola de música signessin una multitudinària carta de protesta. No va ser un cas aïllat: aquell consistori, no elegit sinó imposat pels militars, també va cessar la Junta autònoma del Teatre Principal i en va privatitzar la

gestió; va desvincular-se de La Caritat, fet que va obligar l'entitat a constituir-se en entitat benèfica, i va abandonar el projecte de Grup Escolar, elaborat pels mestres olotins i els pedagogs de la Mancomunitat de Catalunya, i va permetre que el Ministerio de Educación fes un nou projecte classista, retrògrad, misogin i antipedagògic. L'objectiu dels jerarques de la dictadura era clar: revertir totes les millores culturals i socials que havien implantat els anteriors consistoris olotins.

El 30 de gener de 1926, la Junta directiva de l'Orfeó Popular Olotí va convocar una junta general de cantaires que va acordar transformar l'entitat en un casino. La quota dels socis, una pesseta al mes, i els beneficis del cafè que hi volien instal·lar havien de permetre continuar donant classes gratuïtes de solfeig i disposar d'un local social propi. La nova junta, presidida per Ramon Moret, va nomenar socis honoraris els qui havien dirigit l'entitat fins aleshores, el president Joaquim de Solà-Morales i els vicepresidents Esteve Masllorrens i Eveli Barnadas; també, l'escultor Miquel Blay, que n'era el soci més il·lustre. Inicialment, l'Orfeó Popular Olotí es va instal·lar en uns baixos al carrer dels Dolors, però el mes d'abril d'aquell mateix any es van traslladar al carrer Bellaire, on encara romanen. És un local amb molta història: ha acollit el Centre Republicà, l'Institut Olotí de les Arts, les Ciències i les Indústries i el Centro Monárquico. Pel novembre de 1926, l'escola de música de l'Orfeó ja tenia 155 inscrits i el mes de desembre ja representaven *els pastorillos*.

UN TOC AMB EL PEHOC / MEMÒRIES ENTRE CINGLERES

La Guerra Civil espanyola (1936-1939) és un esdeveniment històric que serà recordat durant segles per les generacions posteriors. N'hi ha per a això i per a molt més, perquè l'abast d'aquest conflicte va portar una època de foscor, tragèdia, èxode i misèria. Quatre paraules que sempre van agafades de la mà quan parlem d'una guerra.

Com la majoria, el meu besavi Josep Dilmé Vila també hi va tenir un paper: en el seu cas, va ser acompanyar persones que s'exiliaven fins a la frontera francesa a través dels camins de l'Alta Garrotxa. Vei d'Argelaguer, d'ofici pagès i bosquetà, es coneixia fins a l'últim racó d'aquestes terres encinglerades, un avantatge important en aquells temps. De passos per l'Alta Garrotxa n'hi havia desenes, però ell utilitzava concretament els de la zona oriental (sector Bassegoda) per als possibles contactes i enllaços. En la memòria del meu besavi hi havia un dels seus viatges, quan va acompanyar un total de sis persones que fugien, i d'aquestes, dues van decidir no marxar i continuar vivint a la Garrotxa. Uns mesos més tard va arribar la notícia que havien estat afusellades.

La seva aventura començava a Argelaguer, concretament als voltants de la fàbrica de paper Papsa. Allà es recollien els exiliats i iniciaven un llarg i perillós camí fins a la frontera francesa. Seguidament, remuntaven el curs del riu

Borró en direcció a Sales de Llierca i entomaven l'ascens cap a les escarpades muntanyes de l'Alta Garrotxa, pujant per l'escaler de Can Bosc i arribant a l'actualment abandonat hostel dels Trulls, on normalment li pagaven el contraban i els viatges. Des d'aquest punt tornaven a resseguir el curs del riu, passant entre les cingleres del Borró durant

un bon traçat fins a can Garroffí, una casa també en runes. Caminant pel sud de la serra de Corsavell, i a l'altura de Sant Joan de Mussols (o Baussols), tornaven a recuperar la direcció cap al nord, passant pel veïnat de Pincaró i ascendint pel vertiginós escaler de Puigconté, el cim del qual ja fa frontera amb l'Estat francès. Un cop allí, molts optaven per arribar al poble de Costoja, al Vallespir, on el seu rastre s'esborrava pel gran ventall d'opcions que els exiliats tenien per davant, sols a la seva sort.

Un dia la Guàrdia Civil va rebre un avís que un home que es feia dir *Àngel* havia acompanyat unes persones a França, amb un àlies derivat de la casa on vivia: ca l'Àngel d'Argelaguer. Malgrat no conèixer el seu nom real, el van empresonar a la Model de Barcelona on, tot i torturar-lo, no van poder provar mai que fos el passador que volien detenir, i van haver d'acabar alliberant-lo.

ESTEL BATLLE I DILMÉ

(EN)RAONEM? / EL REREFONS DE LES EQUIVALÈNCIES

SERVEI DE CATALÀ D'OTLOT-LA GARROTXA (olot-garrotxa@cpl.cat)

Ja tenim en dansa un nou curs acadèmic i les escoles, instituts i universitats per als més joves, i els centres de formació d'adults, les escoles oficials d'idiomes i els diversos centres de normalització lingüística tenen la maquinària funcionant a ple rendiment. Tot i les diferències òbvies entre tots aquests centres de formació (la seva obligatorietat o no, la franja d'edat a la qual s'adrecen o l'especificitat dels estudis que ofereixen), hi ha alguns punts en comú, com per exemple un inici de curs sense restriccions per la pandèmia (un curs com els d'abans!) i amb la llengua catalana com a eix vertebrador (o almenys hauria de ser així).

D'ençà de l'anunci que va fer el conseller d'Educació el mes de gener passat, ara aviat farà un any, en què deia que el nivell C2 de català seria obligatori a partir del 2024 per treballar com a docent al Departament d'Educació, les consultes de mestres i professors han estat constants i la inscripció als cursos de català per a adults d'aquest nivell ha estat una demanda contínua per part d'aquest col·lectiu, fins al punt que les places disponibles d'aquest nivell es van exhaurir en poques hores a tot Catalunya el propassat setembre.

La raó d'aquesta mesura, segons el Departament, és garantir que els docents del país tinguin i mantinguin un bon nivell de llengua i, d'aquesta manera, la qualitat del sistema educatiu també augmenti. Parem-nos un moment a analitzar tota aquesta situació.

En primer lloc, demanar el C2 als docents implica que es torna a pressuposar que el fet de tenir un títol de llengua, que fins ara era un mèrit, garantirà i farà augmentar l'ús del català en l'ensenyament (i ja sabem que coneixement i ús no sempre van de bracet). L'experiència ens ha ensenyat que després de demanar durant anys titulacions de C1 al cos docent, l'ús de la llengua no sempre s'ha vist afavorit per aquest tipus de mesures, sobretot a molts centres de l'àrea metropolitana.

És evident que el reciclatge i la formació dels docents en llengua catalana són necessaris i imprescindibles, tot i que també s'haurien de promoure cursos més relacionats amb

la formació sociolingüística i amb la sensibilització lingüística, que donarien eines de reflexió als mestres sobre quin és el seu paper com a referents de llengua en l'educació del país.

Això ens porta a la segona reflexió d'aquest article, que té a veure amb el nivell C1. El Marc europeu comú de referència per a les llengües defineix el C1 com *d'usuari experimentat amb un domini funcional efectiu*, per tant, amb unes competències comunicatives eficaces i bones. Però a Catalunya topem amb una realitat sociolingüística complexa que no assegura que a tot arreu un estudiant que acaba l'ESO tingui un coneixement equivalent a un C1 de llengua catalana. Els alumnes que surten de la postobligatòria, doncs, amb aquesta equivalència a sota el braç no són gairebé mai conscients de quins coneixements tenen i de si realment equivalen a aquest nivell (i molt sovint ni s'hi acosten, malauradament).

Una part d'aquest alumnat, que després farà batxillerat i anirà a la universitat (on no estudiarà català excepte que faci algun grau de filologia), potser un dia formarà part del cos docent d'algun organisme. Si el C1 que tenien no era sòlid, com se suposa que podran ser un referent per a l'alumnat? I encara més: com podran superar el nivell C2 que se'ls requereix? No seria més coherent enfortir els coneixements de C1 i acompanyar-los, també, d'una bona reflexió sociolingüística?

Una de les 50 propostes que fa el Consell Lingüístic Assessor per impulsar l'ús de la llengua catalana en els centres educatius, presidit per la lingüista Carme Junyent, és eliminar aquest automatisme de certificar coneixements equivalents al C1 en acabar l'ESO i que es faci una avaluació externa, pel que fa a llengua catalana, als alumnes que realment vulguin un certificat de català. No és una qüestió fàcil i, tot i que cada cop guanya més consens, encara no compta amb l'opinió favorable de tothom.

Hauríem de començar a parlar clarament sobre tot aquest assumpte abans que s'embolegui més la troca. En-raonem-ho.

ELS NOMS DE LA TERRA / SENSE ENLLAÇ

XAVIER PUIGVERT I GURT

Em sap greu el tracte que han rebut tradicionalment els noms genèrics que desentonen en el reglament d'ús del nomenclàtor urbà. Per decisió administrativa, se'ls prejubila malgrat els bons serveis prestats. Penso, concretament, en el cas descoratjador dels noms que rebien aquelles vies de pas estretes i sense sortida que es trobaven i es troben en moltes ciutats catalanes i de més enllà. Eren genèrics com ara *carreró sense sortida* o *carreró que no passa*, allunyats de les necessitats de sintetitzar informació complexa en un sol mot (*avinguda, rambla, travessera...*). Com que acomplien una important funció d'acompanyament social –aconsellaven un canvi de ruta al caminant despistat i al conductor agosarat–, els amics de Pompeu Fabra van proposar la simplificació en dos mots molt poc escampats abans del segle XX: *atzucac*, més o menys utilitzat a València, i *cul-de-sac*, vagament altempordanès. Eren solucions empescades pels parlants d'aquelles zones a partir de l'àrab *zuqāq*, 'carrer o lloc de pas estret', i el francès *cul-de-sac*. En el primer cas, els arabòfons no es referien a cap carrer sense sortida, només en marcaven l'estretor; en el segon cas, els francòfons el trobaven vulgar i

ofensiu i el van canviar per l'actual *impasse* –també adoptat pels anglesos– ja en el segle XVIII. Però el que importa és remarcar que cap d'aquestes opcions no ha aconseguit enllaçar amb un nom propi (*atzucac Nou, cul-de-sac de Dalt, carreró sense sortida d'en Pau...*) i ingressar en la llista de carrers de cap població contemporània, que prefereixen aplicar *carreró* i *passatge*, encara que no expressin la noció exacta de via impassable, més aviat el contrari!

L'any 1918, a Sant Joan les Fonts, va anar de poc que un d'aquests carrerons terminals no assolís la desitjada titularitat: l'Ajuntament va iniciar els tràmits per edificar una font pública en "la calle llamada *carré que No-s Passa*", al bell mig del poble. Va ser un goig sense alegria: el 1925, els regidors aprovaven el nomenclàtor viari i decidien que en feien prou amb quatre carrers, un passeig i una plaça. El nom esbossat es devia veure com un oxímoron –si era carrer, s'hi havia de poder passar– i saltava de la llista per sempre més. Com a mínim, podia haver restat en la memòria popular, com en el *carrer que no es Passa* de Salt: oficiós, inscrit falsament com a *travessia*, però ben viu en les indicacions del veïns.

APUNTS I REPUNTS NATURALS / UNA DÈCADA DE CONVIVÈNCIA NO VOLGUDA

EMILI BASSOLS I ISAMAT

Enguany es compleixen 10 anys de l'arribada de la vespa asiàtica de potes grogues (*Vespa velutina nigrithorax*) a la Garrotxa. A principis de 2013, els agents rurals van trobar un vesper inactiu a Besalú que correspondria a l'any anterior. I, el mateix 2013, van localitzar el primer niu actiu a l'obaga del Mallol, a la Vall d'en Bas, la descoberta i eliminació del qual va generar una important cobertura mediàtica per la novetat que representava. Tot i els esforços dedicats a intentar aturar l'expansió d'aquesta espècie exòtica invasora, això no ha estat possible. Però no cal que ens sentim frustrats ni decebuts. Tampoc ho han aconseguit aquells que ho han intentat d'ençà de la seva arribada a Europa, concretament al port de Bordeus (França), el 2004. Diuen que a les Balears sí que ho han aconseguit, però ja veurem...

La perspectiva que ens donen els 10 anys de convivència no volguda amb aquesta espècie invasora a la Garrotxa ens permet identificar una sèrie d'etapes. La primera, la situaríem entre el 2013 i el 2015. Va ser un període en el qual es mantenia l'esperança i la il·lusió que sí, que es podia aturar. Durant aquests anys es van dedicar importants esforços, públics i privats, a localitzar i eliminar vespers, sovint utilitzant mètodes contraproductius o, fins i tot, massa perillosos per a la persona que els duia a terme. Però a mesura que s'anaven recollint dades es comprovava que els esforços resultaven estèrils: un vesper el 2013, quatre el 2014 i setanta-set el

2015. I aquests només són els nius registrats, segur que un nombre important de nius no ha estat comptabilitzat. Aquest període també va tenir una component formativa. Calia explicar com diferenciar la vespa asiàtica de les autòctones perquè no paguessin justos per pecadors. Fins a 2015, els agents rurals es van fer càrrec de l'eliminació de nius, però, en comprovar que la missió era inabastable, van traspasar la decisió d'eliminar-los als propietaris i als ajuntaments. Del 2015 al 2018 ens situem en el segon període, durant el qual tothom fa el que vol, o pot. Alguns nius s'eliminen, d'altres es deixen en funció del risc que presenten per a les persones. Així, l'expansió de la vespa asiàtica continua imparable: cent norantatres vespers el 2016, cent trenta-vuit el 2017 i dos-cents nou, el 2018. I el darrer període seria de 2018 fins avui, que ja ens hem habituat a veure vespers dalt dels arbres i plana un sentiment de resignació i acceptació de la situació. Tot i que alguns apicultors irreductibles encara mantenen l'esperit de lluita intentant reduir, com sigui, el nombre de vespes que assetgen els seus abellars, la batalla està clarament decantada cap al costat de la vespa asiàtica. Com ja era de preveure.

Però davant d'aquesta situació tampoc no ens podem quedar de braços plegats. Hi ha dues grans tasques a fer. Una, recollir informació sobre l'expansió de la vespa asiàtica a la comarca. És fonamental entendre com es produeix i quins factors ecològics intervenen en la localització dels nius. Per això és important recollir informació dels vespers i, si és el cas, dels mètodes que s'utilitzen per eliminar-los per avaluar la seva eficàcia. Des de fa poc, qualsevol persona pot anotar la presència d'un niu en un portal d'internet (<https://vespaasiaticamap.sitmun.cat>) creat per la Diputació de Girona. Us animo a fer-ho. I la segona, estudiar nous mètodes per reduir l'impacte de la vespa asiàtica sobre els abellars i assumir que el sector apícola és el gran damnificat per la seva presència. Sobre això darrer, puc dir que científics de la Universitat de Girona estan fent assajos molt interessants i amb resultats molt esperançadors que us explicaré en un proper apunt.

DIBUIXOS AMB EL COMPONEDOR / L'HOME QUE FEIA CAMINAR EL FANG

DOMÈNEC MOLI

En Josep Traité era home de poques paraules. S'expressava esculpint figures de fang, d'aparença senzilla però de fesomia humana. Li agradava fer-les com un recordatori dels temps en què s'inicià una manera d'entendre la vida que ha perdurat fins ara mateix. Poques coses han superat dos mil anys com no siguin aquelles escultures que el temps es va cuidar d'amagar sota el fang. A vegades sota la cendra dels volcans. Del temps en què s'explica que va viure un tal Jesús en queden lleis, filosofia, escrits, estàtues i moltes tradicions. I d'aquestes darreres les més emotives potser que siguin les que s'han anat creant entorn del naixement del fill del Déu dels cristians. Els pessebres són un espectacle deliciós que cada any ens torna a mostrar la imaginació d'alguns dissenyadors fantasiosos (en el fons, aquests paisatges que ens motiven cada any són il·lustracions per al primer llibre de ciència ficció del que es té notícia) i, també, d'escultors de figures que quasi sempre construeixen obres efímeres, caricatures, que viuen i moren amb el pessebre. No és el cas de les figures d'en Traité. La seva obra enllaça amb la dels mestres italians i catalans dels segles XVIII i XIX. A Olot, tenim obres i constància històrica de Ramon Amadeu i Grau (1745-1821), que n'és un clar exemple. Però Traité

té una particularitat, molt difícil de definir: insufla vida a les seves figures fins al punt que se les pot veure caminar, fugir i cavalcar sobre els camells, mentre els Tres Reis assoleixen el protagonisme amb una expressivitat única. En les obres d'aquest olotí, s'hi percep, a més de les figures (ovelles, vaques, família divina, romans, jueus, pastors...) tot allò que s'atribueix a l'entorn dels personatges bíblics, fins i tot el vent. Feia bé de tancar la porta del seu estudi cada vespre, quan deixava Verntallat. Amb aquesta precaució, evitava haver de perseguir els personatges evadits del taller pels volts de l'era de la masia els matins freds d'hivern. Va aconseguir una humanització de les figures a un nivell molt alt.

Seria injust que en Josep quedés en la memòria col·lectiva només com un pessebrista, perquè la seva obra és la d'un escultor excepcional. Si un dia passeu per l'Espluga de Francolí o per la Pobra de Mafumet, o si viatgeu a Mollina, Màlaga, entreu al museu i veureu l'obra escultòrica d'aquest olotí que, no ho dubteu, cal qualificar de persona de tracte senzill, planer, rigorós i amable. Aquest faulista es conformaria amb què als museus de la ciutat d'Olot hi hagués una desena part del que tenen de Traité en aquests llocs citats. És una realitat que sol passar: els profetes venen de lluny.

JOSEP M. MUÑOZ

Rebo un sobre que conté *El Plafó* del mes de novembre i, dins seu, *El Cartipàs*. Al damunt hi ha una etiqueta enganxada que conté de forma ben visible, en lletres grosses i amb una gradació de colors que evoca l'arc iris, un advertiment rotund: "ALERTA! Aquest sobre et pot canviar la vida." I la signatura: "Olot Cultura". Com que és evident que el que hi ha a l'interior no es tracta de cap comunicat que m'ha-gi tocat una rifa o que m'ofereixi una oportunitat d'aquelles que se't presenten un cop i prou i que de cap manera no pots deixar escapar, penso que la intenció dels redactors del tal vegada un xic hiperbòlic anunci és ressaltar el paper transformador de la cultura.

Em sembla una idea excel·lent, amb la qual no puc estar més d'acord: la cultura té, efectivament, un gran poder de transformació, personalment i socialment. Fins al punt de poder-nos canviar la vida? Probablement, però no pas d'un dia per l'altre (i menys encara pel fet d'obrir un sobre). Tot i que no hi té directament res a veure, em ve al cap aquella cançó de Georges Brassens *Mourir pour des idées* (1972). És una de les lletres que més m'agraden del cantant de Seta i que en revelen millor el seu caràcter escèptic i irònic: "Mourir pour des idées / L'idée est excellente", comença afirmant, però a continuació suggereix de prendre-la amb una certa reserva, aquesta tan bona idea, de manera que: "Mourons pour des idées, d'accord, mais de mort lente".

En la mena de societat que ens ha tocat de viure, no és pas tan fàcil canviar de vida. No és pas a un clic de nosaltres, prou que ho sabem. Alguns ho intenten individualment, basant-se en l'esforç, en la millora personal a cop de fer colzes i, ocasionalment, també a cops de colze. La literatura n'és plena, i també el cinema, d'exemples de superació personal, de gent que ve de molt avall i arriba molt amunt. M'interessa més, però, l'aproximació col·lectiva: a grans trets, i com a societat, no podem canviar la vida de la gent, no podem enriquir-la d'un dia per l'altre, no podem fer que, massivament, vagin a viure en un lloc millor i en una casa més gran. Però sí que hem inventat i perfeccionat, en la tradició socialdemòcrata, uns mecanismes de redistribució que alguns anomenen 'salari indirecte' i que consisteixen a millorar la vida de la gent tot garantint-los l'accés universal i gratuït a la salut i a l'ensenyament,

però també, i per exemple, fent uns barris més accessibles i més ben dotats d'equipaments.

Així, més enllà de les polítiques públiques que tenen a veure amb l'habitatge o el transport públic, i que tenen, si més no potencialment (vull dir si efectivament són ambicioses), un gran poder redistribuïdor, en el vocabulari polític i en la literatura acadèmica s'identifiquen habitualment tres 'pilars' de l'estat del benestar: la sanitat, l'educació i el sistema de seguretat social (les pensions de jubilació, sobretot). Darrerament, i vista l'evolució demogràfica de les nostres societats, es fa insistència en la necessitat de reforçar un quart pilar: l'assistència a la gent gran i malalta, el que se'n diu l'atenció a la dependència. Però, en canvi, costa molt més, si és que es produeix mai, que la cultura sigui vista com un pilar (el cinquè?) de l'estat del benestar. I això, malgrat el seu innegable efecte anivellador: tu potser no podràs tenir mai el nivell de vida del teu veí, però sí que podràs ser tant o més culte que ell.

I això que la cultura ha estat vista, en la tradició plural de les esquerres, com un gran instrument d'alliberament personal i col·lectiu. En els anys 1930, quan tantes coses semblaven possibles, hi havia la convicció –que les amenaces reals del feixisme i del nazisme van mostrar fins a quin punt era ingènua (o, si més no, feble i trencadissa)– que expressava aquell cartell pintat, de mida grossa, col·locat a l'entrada d'una llibreria barcelonina, i que afirmava, potser de forma massa voluntarista, que "el món és governat pels llibres". És el mateix esperit que transmet una coneguda fotografia de Gabriel Casas, feta el Dia del Llibre de l'any 1932 a Barcelona, que mostra des de l'interior d'una llibreria un nen amb el nas aixafat contra el vidre de l'aparador i amb les mans alçades, com tractant d'abastar tots els llibres que se li ofereixen i que, si els arriba a llegir mai, faran d'ell un ciutadà lliure. En aquells mateixos anys, el Consell de l'Escola Nova Unificada proclamava: "Escola nova, poble lliure".

I amb tot, gairebé un segle després, seguim veient la cultura massa sovint des del punt de vista de la 'indústria cultural' i de la seva utilitat en termes econòmics, i massa poc des d'un enfocament alliberador i transformador. Que és l'únic, en canvi, que ens canviarà, realment i profundament, la vida.

BREVIARI

Recentment, l'investigador Jordi Mestres i López (Girona, 1967) ha publicat *Genealogies gironines. Els orígens de protagonistes de la història de Girona i comarques*, un recull de cent genealogies ascendents de personalitats reconegudes. Entre els individus seleccionats, hi figuren tres **garrotxins destacats**: el músic Manuel Saderra i Puigferrer (Tortellà, 1908–Porqueres, 2000), de família procedent de la Vall d'Hostoles; el compositor Bartomeu Vallmajó i Soler (Besalú, 1912–Girona, 1997) i el pintor Joaquim Vayreda Vila (Girona, 1843–Olot, 1894). També hi apareixen els arbres genealògics del polític Francesc Cambó i Batlle (Verges, 1876–Buenos Aires, 1947), de família paterna arrelada a Besalú; de l'escriptora Maria Castanyer i Figueras (Girona, 1913–Blanes, 2003), amb avantpassats olotins, i del compositor Xavier Montsalvatge i Basols (Girona, 1912–Barcelona, 2002), d'ascendència majoritàriament d'Olot. L'Arxiu Comarcal de la Garrotxa (ACGAX) n'ha adquirit un exemplar.

•••

El passat 26 de novembre, al restaurant Can Bundància, de Montagut i Oix, l'entitat cultural Amics de l'Alta Garrotxa, de Castellfollit de la Roca, va celebrar l'acte de lliurament dels **Premis Trabucaire**, que es concedeixen anualment a persones que s'han distingit per la seva estima, el seu treball i la seva vinculació a l'Alta Garrotxa. Entre els guardonats, s'hi comptava Santi Soler i Simon (Girona, 1959), historiador i arxiver, autor del recull fotogràfic *Tortellà en blanc i negre* (2007) i coautor del llibre *Els masos de Tortellà. Història, societat i patrimoni* (2022).

•••

Ja és accessible al repositori digital de tesis doctorals Tdxcat el treball de Gonzalo Olivares Cerpa, *Evaluación del impacto del Cambio Climático (escenarios B1 y A2) en las aportaciones futuras generadas para el horizonte de proyección 2000-2050 en las cuencas del Fluvià y la Tordera en Catalunya*, presentat a la Universitat Politècnica de Catalunya (UPC) l'any 2021. El treball apunta les repercussions del **canvi climàtic** en els recursos hídrics de la Garrotxa a partir dels registres històrics disponibles (1984-2008).

JOAN TRESSERRAS

ACGAX. Fots: Àngel Nogueria Micó

Quan el servei militar era obligatori, la impopular *mili*, l'any anterior a la incorporació a les casernes es quintava els joves que per edat reglamentària els corresponia entrar a files. Era un acte –almenys en el meu record: soc de la quinta del 55– que es feia a la sala d'actes de l'Ajuntament, aleshores situat on ara hi ha la Biblioteca Marià Vayreda, al carrer Major d'Olot. Una vegada identificats *los mozos de reemplazo*, els prenen les mides antropomètriques i se'ls donava l'oportunitat de manifestar qualsevol impediment. En la fitxa de cada individu hi havia un apartat, que sempre m'ha semblat irrisori i burocràtic, que expressava el valor. I el funcionari de torn davant del futur soldat, després de mirar-se'l sense veure'l, hi escrivia: *se le supone*. I amb aquesta simple anotació, es donava per fet que a tot home, pel sol fet de ser-ho, ja se li suposava una valentia amb pasta d'heroi.

Avui, em plau explicar en aquesta vivència una anècdota divertida que palesa de manera fefaent que tot mascle, pel fet de ser-ho, no sempre està a l'alçada que se li pressuposa. Per casualitat, vaig ser testimoni presencial del que succeí –parlo de bastant de temps enrere– en una singular masia de

la Vall d'en Bas, on em trobava per aconsellar possibles reformes. Els estadants de la masia procedien de les parts altes de la comarca de Camprodon i disposaven d'un bon ramat de vaques. S'havien acollit a un programa per a la millora de la cabanya bovina i se'ls havia fet una donació d'exemplars de vaques, condicionada a uns requeriments i controls. Un era que un veterinari havia de vacunar els animals d'acord amb un programa establert. I la casualitat fou que el primer dia que el veterinari anà a la masia per procedir a la vacunació, jo hi era. A més, es donà la circumstància que el veterinari encarregat dels controls de vacunació era un conegut manescal molt arrelat a la vall i, a part del seu indubtable coneixement de les atribucions de l'ofici, tenia fama reconeguda de *bon vivant* i es portava l'oli com a bromista. Quan va arribar, ens trobà, al matrimoni que portava l'explotació ramadera i un servidor, que ja el coneixia d'altres afers, parlant a l'era de la casa. Després de les salutacions i de comentaris banals, tragué d'un maletí unes xeringues descomunals que, per als no avesats en aquestes ocupacions, ens semblaren no solament enormes, sinó quasi terrífiques, molt pròpies d'una pel·lícula de terror. Almenys així es palesà en les cares d'estupor i esglai que férem els tres reunits, que restàrem sorpresos i muts, amb la mirada fixa sobre aquells artefactes. Mentrestant el veterinari anava xerrant i preparant la seva tasca. Tot d'una i com qui no fa la cosa, picant-me l'ullet d'amagat, va i pregunta: "Qui es cuida de les vaques?" I l'home respongué, sense pensar-s'ho dues vegades: "Jo mateix. Per què vol saber-ho?" I rialler, el veterinari digué: "No, per res, però a la persona que les cuida també cal vacunar-la. No us preocupeu, que ja ho faré jo mateix. Serveixen les mateixes xeringues." Amb aquesta resposta, l'home canvià de cara, tornà a mirar-se les xeringues, es rascà el clatell i, ben baixet, va xiuxiuejar: "Ben pensat, me'n cuido molt poc. És més cosa de la dona." De ben segur que, quan el varen quintar, en l'apartat *valor* li posaren *se le supone*.

MEMÒRIA D'ACTUALITAT / AIGUATS, EIXUTS I PEDREGADES

Les fortes pluges de la tardor (...), especialment les del mes d'octubre, es produeixen quan es giren llevants que duren deu i quinze dies: entre elles cal fer esment de *l'aiguat de la vinguda del Bisbe*, esdevingut el dia 12 d'octubre del 1907, coincidint amb la visita que el prelat féu a Olot. Aquests aiguats acostumen a produir grans revingudes del Fluvià i esllavissaments de terres, deguts a l'estratificació del terreny; algunes vegades han estat de considerable extensió, com el que tingué lloc l'any 1932, i el més antic, del qual ens parla Montsalvatge, que traslladà de lloc tot un bosc.

Tenint en compte la importància que per a l'agricultura té la durada dels eixuts (...), hem calculat la freqüència dels conjunts de dies successius sense pluja mesurable que hi ha hagut en el període de 1882-1935. (...) Veiem com a Olot es produeixen els més forts eixuts, amb preferència, als mesos de

desembre, gener i febrer, amb un mínimum de zero al mes de maig. L'eixut més llarg registrat durant aquest mateix període és de 64 dies, i correspon al mes de gener del 1899 (del 29 de novembre de 1898 al 31 de gener de 1899 inclusiu).

Aquests, quant a períodes d'eixut absolut. En realitat, però, les comarques olotines han sofert eixuts de més llarga durada, en el transcurs dels quals, si bé ha caigut precipitació, ha estat en quantitat mínima, de cap profit per a la terra. Entre aquests es recorden períodes de secada des de primers de maig fins al mes d'octubre, i un període de tres estius consecutius d'eixut esdevingut després dels anys plujosos de 1917 i 1918, a més d'altres dels quals ja fem esment en les efemèrides que van al final. Els vells de la vila ens parlen encara amb trist record de *l'any de la fam*, que fou el resultat de tres anys seguits sense precipitació

aprofitable; això esdevenia fa una seixantena d'anys, aproximadament.

(...) No és cosa difícil el registrar-se a Olot pedregades de forta intensitat. Entre les de més dolorós record per a la pagesia s'esmenten, entre les més antigues, la del 7 de setembre del 1789 i la del 3 del mateix mes de l'any 1821; i entre les més modernes, les del 14 d'agost de 1902 i del 18 de juny del 1932. En la primera de totes caigueren pedres de 400 gr., segons ens conta el vell Bolòs [Francesc Xavier Bolòs i Germà] en el seu diari d'observacions, i en una altra ocasió, a mig segar, entre Sant Joan i Sant Pere, les pedres, segons diuen els pagesos vells de la vila, pesaven més d'1 quilò, i el seu volum era comparable al d'un porró de vi d'1 litre de cabuda.

ANTONI QUINTANA I MARI
Assaig sobre el clima d'Olot,
 Barcelona: Servei Meteorològic de
 Catalunya, 1938, p. 23-36.